

ТАНИЛЦУУЛГА

Патентын тухай хуулийн
шинэчилсэн найруулгын
төслийн тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас Патентын тухай хуулийг анх 1993 онд баталсан байдаг. Тус хуульд 1996, 1999 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан бөгөөд нийгэм, эдийн засгийн харилцааны шинэчлэлтэй уялдуулан 2006 онд шинэчлэн найруулсан байна.

2020 оны 01 дүгээр сарын 23-ны өдөр Оюуны өмчийн тухай хууль батлагдсан бөгөөд тус хуулийг 2020 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрөөс дагаж мөрдөхөөр заасан. Хуулиуд хооронд зөрчил, хийдэл үүсгэхгүй байх үүднээс 2006 онд батлагдсан Патентын тухай хуулийг Оюуны өмчийн тухай хуулийн үзэл баримтлал, зохицуулалтад нийцүүлэн шинэчлэх шаардлагатай байна.

Техник, технологийн өндөр хөгжлийг дагаад шинэ бүтээл, ашигтай загвар, бүтээгдэхүүний загварын эрхээ хамгаалуулах, ашиглах сонирхол хурдацтай өсөж байна. Түүнчлэн шинийг бүтээгч, үйлдвэрлэл эрхлэгчид мэдлэг, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхийг эрмэлзэхээс гадна бүтээгдэхүүнээ гадаадын зах зээлд гаргах, бизнесээ хөгжүүлэх асуудлыг ихээхэн анхаарах болжээ. Улсын хэмжээнд патентын мэдүүлгийн тоо тогтвортой нэмэгдэж байгаа бөгөөд мэдүүлгийн ихэнх нь патент, гэрчилгээ олгох шалгуурыг хангаж байна. Тухайлбал, 2010-2019 онд шинэ бүтээлийн 2111 мэдүүлгийн 70%, бүтээгдэхүүний загварын 2974 мэдүүлгийн 94%-д патент олгохоор, ашигтай загварын 1797 мэдүүлгийн 75%-д нь гэрчилгээ олгохоор шийдвэрлэсэн байна.¹

Нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн хувьд дэлхийд тэргүүлэх байр суурь эзэлж байгаа улс орнууд байгалийн баялагт бус мэдлэгт тулгуурласан эдийн засгийг бий болгохоор эрмэлзэж байна. Үүний тод жишээ нь 2018 оны байдлаар Патентын Хамтын Ажиллагааны Гэрээ (ПХАГ)-ний дагуу Америкийн Нэгдсэн Улсаас 56,142, Япон Улсаас 49,702, БНХАУ-аас 53,345, Европийн Патентын Байгууллагаас 35,309, Солонгос Улсаас 17,014 мэдүүлэг гаргасан байна.² Харин Монгол Улсын хувьд 2008-2018 онд ПХАГ-ний дагуу нийт 16 олон улсын мэдүүлэг гаргасан нь энэ салбарт онцгойлон анхаарч, хөгжүүлэх шаардлагатайг илтгэж байна.³

Монгол Улс Патентын тухай хуультай хэдий ч хуулиар зохицуулах шаардлагатай харилцааг зохицуулалтгүй орхигдуулсан, хуулийн зүйл, заалтууд өөр хоорондоо зөрчилтэй, түүнчлэн патент, гэрчилгээ олгох үйл ажиллагаа нь

¹ Оюуны Өмчийн Газрын Аж үйлдвэрийн өмчийн эрхийн газрын тоон мэдээлэл. 2020 оны 07 дугаар сар.

² Дэлхийн Оюуны Өмчийн Байгууллагын албан ёсны цахим хуудас.

<https://patentscope.wipo.int/search/>

³ Дэлхийн Оюуны Өмчийн байгууллагын албан ёсны цахим хуудас.
<https://patentscope.wipo.int/search/>

Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ хэлэлцээр, олон улсад тогтсон практикт нийцээгүй зэрэг асуудалтай байна. Тухайлбал, шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загвар гэсэн тус тусын онцлог бүхий бүтээлүүдийн ялгааг үл харгалзан хуульд нэг стандартаар зохицуулсан, мэдүүлэг гаргах, түүнд шүүлт хийхтэй холбоотой зохицуулалт олон улсын практикт нийцтэй бус, түүнчлэн патентыг албадан лицензээр ашиглах асуудал тодорхой бус, патенттай холбоотой олон улсын мэдүүлэг гаргах, хүлээн авах зохицуулалт нь Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ хэлэлцээрт заасан стандарт, шаардлагыг хангахгүй байна.⁴

Иймд эдгээр нөхцөлийг харгалзан Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны 01 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 11 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-ийн 141-д “Патентын тухай хуульд Дэлхийн оюуны өмчийн байгууллагаас өгсөн саналыг үндэслэн патентын эрхийн хамгаалалтыг дэлхий дахины чиг хандлага, Дэлхийн оюуны өмчийн байгууллагын гэрээ, хэлэлцээрт нийцүүлэн боловсронгуй болгох” гэж тусгасны дагуу Патентын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсрууллаа.

Патентын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл нь нийт 9 бүлэгтэй байх бөгөөд дараахь хүрээнд шинэчлэн найруулсан:

1. Шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар болон ашигтай загварыг бүртгэхээс гадна тухайн бүтээлийн онцгой эрхтэй холбоотой асуудлыг зохицуулах, лицензийн гэрээний зохицуулалтыг нарийвчлан тусгасан.

2. Хуулийн зарим нэр томъёоны (шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, шинэ бүтээлийн түвшин агуулсан, зохиогч зэрэг) тодорхойлолт нь оновчгүй, ойлгомжгүй, эсхүл давхардсан агуулгаар тодорхойлогдсоныг бусад хууль тогтоомж, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээтэй нийцүүлэн шинэчилсэн.

3. Аж үйлдвэрийн өмчийн эрхийн гурван үндсэн объект болох шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загварыг ялгаж, бүтээгдэхүүний загварыг тусад нь бүлгээр зохицуулахаар заасан.

4. “Мэдүүлгийн бүрдлийг хянах” болон “мэдүүлгийн бүрдлийн шүүлт хийх” ажиллагааны ялгааг тодруулж, “хайлт” хийх ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтыг нарийвчлан тусгасан.

5. Мэдүүлэгт мөн чанарын шүүлт хийх, шинжээчийн дүгнэлт гаргах, патент олгох эсэхийг шийдвэрлэх хугацааг хуульд хэт богино тогтоосон, мөн патент олгох эсэхийг шийдвэрлэх хугацааг эргэлзээтэй байдлаар тогтоосныг өөрчилж, хугацааг оновчтой тогтоосон.

6. Патент олгох болон патент олгохоос татгалзах шийдвэрийг дахин хэлэлцэх, мөн шийдвэр гаргах үндэслэлийг тодорхой зааж, энэхүү шийдвэрт

⁴ Патентын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээ. ХЗДХЯ, ХЗҮХ.2017 он

мэдүүлэг гаргагчаас гомдол гаргах эрхээ хэрэгжүүлэх, түүнчлэн мэдүүлэг гаргагч мэдүүлэгт нэмэлт, өөрчлөлт хийх боломж олгосон.

7.Шинийг санаачлагч, мэдүүлэг гаргагчид хугацааны хөнгөлөлт эдлүүлэх боломжийг бүрдүүлсэн.

8.Шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загварын мэдүүлгийг цахим хэлбэрээр гаргах зохицуулалтыг шинэчилж, мөн чанарын шүүлт хийлгэх хүсэлт гаргах, шинэ бүтээл, ашигтай загвар, бүтээгдэхүүний загварын бүтээлийг нийтэд мэдээлэхтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан.

9.Шинэ бүтээл, ашигтай загварыг бүртгэснээс хойш бий болох харилцаа зохицуулалтгүй орхигдож байгааг анхаарч, патент эзэмшигчийн мэдээлэлд өөрчлөлт оруулах асуудлыг зохицуулахаар тусгасан.

10.Патентын эрх зүйн зохицуулалтыг Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээний холбогдох зохицуулалттай нийцүүлнэ. Энэ хүрээнд олон улсын мэдүүлэг гаргах, хүлээн авах, шүүлт хийх, олон улсын болон бусад улсын хайлт, шүүлтийн тайланг ашиглах, хүлээн зөвшөөрөх зохицуулалтыг Патентын хамтын ажиллагааны гэрээнд, "үзэсгэлэнгийн давамгайлах огноо"-ны зохицуулалтыг Аж үйлдвэрийг хамгаалах Парисын конвенцод⁵, мөн шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загварт хугацааны хөнгөлөлт үзүүлэх асуудал, патент олгох шалгуурыг олон улсын стандартад, шинэ бүтээлд тооцохгүй зүйлсийн шалгуурыг Худалдаанд хамаарах оюуны өмчийн эрхийн хэлэлцээрт⁶, бүтээгдэхүүний загварын хадгалалт, хамгаалалтын болон хүчинтэй байх хугацааг сунгах зохицуулалтыг Бүтээгдэхүүний загварын олон улсын бүртгэлийн тухай Гаагийн хэлэлцээрт⁷ тус тус нийцүүлэн зохицуулсан.

11.Оюуны өмчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн оролцоог нэмэгдүүлэх шаардлагад тулгуурлан түүний эрх хэмжээ, чиг үүрэгтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан.

12.Патентын харилцаатай холбоотой маргааныг урьдчилан шийдвэрлэх журмыг тодорхой тусгасан.

13.Шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загварын мэдүүлэг гаргах, бүртгэхтэй холбоотой дүрэм, журам батлах эрх хэмжээг холбогдох захиргааны байгууллагад олгож, захиргааны хэм хэмжээний акт гарган мөрдүүлэх боломжийг хангасан.

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, Оюуны өмчийн тухай хууль болон бусад хуульд нийцүүлэн боловсруулсан. Тус хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Патентийн тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай

⁵ 1970 оны 5 дугаар сарын 19-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон.

⁶ 1997 оны 01 дүгээр сарын 29-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон

⁷ 1984 оны 8 дугаар сарын 01-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон.

хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Оюуны өмчийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зөрчлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг тус тус боловсрууллаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дагуу Патентын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийлгэсэн бөгөөд мөн хуулийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээ, хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийлгэсэн.

Түүнчлэн тус хуулийн төслийг 2019 оны 05 сарын 03-ны өдөр оюуны өмчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, эрдэмтэн, судлаач болон мэргэжлийн холбоод, төрийн бус байгууллага, иргэдийг оролцуулан олон нийтээр хэлэлцүүлсэн бөгөөд 2019 оны 06 сарын 14-ний өдөр их, дээд сургуулиуд, Өглөөний сонин, Ургамал хамгааллын эрдэм шинжилгээний хүрээлэнгийн төлөөлөгчид, Монголын хуульчдын холбооны Оюуны өмчийн эрх зүйн дэд хорооны гишүүдийг тус тус оролцуулан олон нийтийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан.

2019 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдөр Улсын Их Хуралд тус хуулийн төслийг өргөн мэдүүлсэн бөгөөд 2020 оны 01 дүгээр сарын 23-ны өдөр Оюуны өмчийн тухай хууль батлагдсан тул хуулийн төслийг түүнд нийцүүлэн дахин боловсрууллаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР